

ปัญหากฎหมาย เกี่ยวกับบัตร เครดิต

นางสาวนิตยา ชินวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

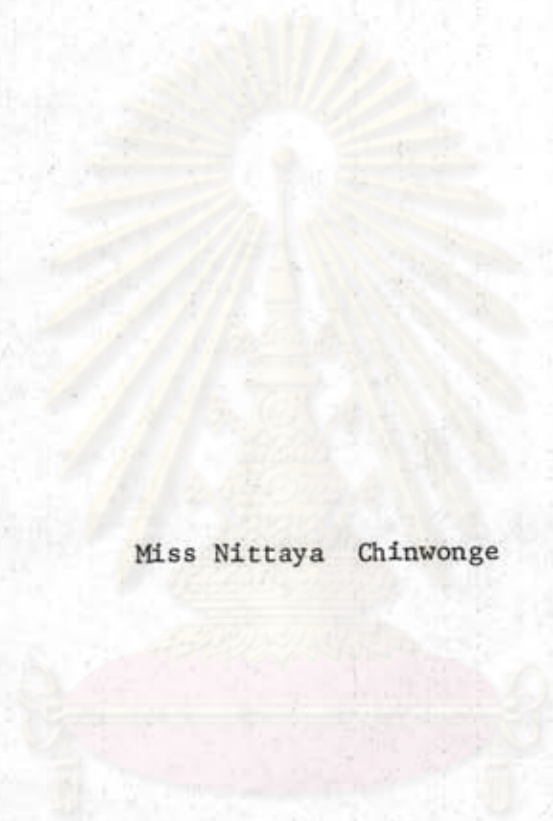
ISBN 974-567-293-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012864

I10297531

Problems of Law Concerning Credit Card

Miss Nittaya Chinwonge

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-293-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต
โดย   นางสาวนิตยา ชินวงศ์
ภาควิชา   นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ   เสตเสถียร

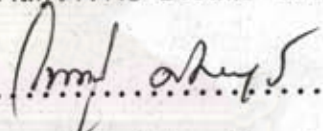

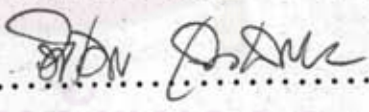
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

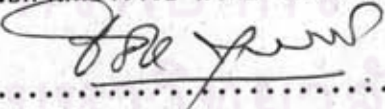

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

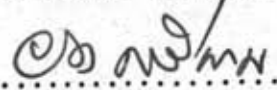
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

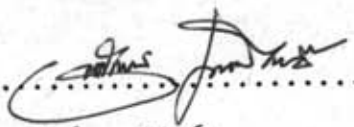

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวิโลด)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัชชัย สุขผลศิริ)

..... กรรมการ
(นายยง ศรีนาม)

..... กรรมการ
(นายอนวัฒน์ เนติไธ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ปัญหากฎหมาย เกี่ยวกับบัตร เครดิต
 ชื่อนิสิต   นางสาวนิตยา ชินวงศ์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ   เสดเสถียร
 ภาควิชา   นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา   2529

บทคัดย่อ

บัตร เครดิต เป็นวิธีการชำระเงิน (Means of Payment) ประเภทหนึ่งที่สถานประกอบธุรกิจบัตร เครดิตซึ่ง เรียกว่า "ผู้ออกบัตร" ออกให้แก่บุคคลที่เป็นสมาชิกหรือลูกค้าของตนซึ่ง เรียกว่า "ผู้ถือบัตร" เพื่อนำไปแสดงต่อร้านค้าและผู้ให้บริการ เพื่อขอผลิตชำระค่าซื้อสินค้าจากร้านค้าและบริการจากร้านค้าและบุคคล เหล่านั้น โดยผู้ออกบัตรจะเป็นผู้ออก เงินทรงจ่ายค่าสินค้าและบริการให้แก่ร้านค้าก่อนแล้วจึงมา เรียกเก็บจากผู้ถือบัตรในภายหลัง ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบบัตร เครดิตจะมีข้อตกลงในลักษณะที่เป็นสัญญาาระหว่างกัน ทำให้ฐานะทางกฎหมายของสัญญาบัตร เครดิตขึ้นอยู่กับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีในระบบบัตร เครดิตเป็นราย ๆ ไป โดยเฉพาะสัญญาบัตร เครดิตที่ประกอบด้วยคู่สัญญาสามฝ่าย จะมีลักษณะใกล้เคียงกับ เลด เดอร์ออฟ เครดิต เป็นอย่างยิ่ง

ในด้านปัญหาทางกฎหมาย เกี่ยวกับการใช้บัตร เครดิตนั้นก็มีมากมายหลายประการ เช่น กรณีบัตรหาย ถูกขโมย ซึ่งทำให้เกิดการใช้บัตรโดยผู้ไม่มีสิทธิใช้ และโดยทั่วไปแล้วสัญญา ระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้ออกบัตรส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบก่อนที่ผู้ถือบัตรจะแจ้ง เรื่องบัตรหาย ถูกขโมยให้แก่ผู้ถือบัตรทราบและผู้ออกบัตรได้แจ้ง เรื่องดังกล่าวให้ร้านค้าที่ตกลงยอมรับบัตรทราบทั่วกันแล้ว ซึ่งสัญญาดังกล่าว เป็นสิ่งที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามจึงทำให้ผู้ออกบัตร เป็นฝ่ายได้เปรียบอยู่เสมอ กรณีสิทธิของผู้ถือบัตรที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ตามสัญญาซื้อขายกับร้านค้า เพื่อปฏิเสธการชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกับผู้ถือบัตร, กรณีการ เรียกเก็บ เงินผิดพลาด เป็นต้น ซึ่งปัญหาแท้จริง เกี่ยวกับการใช้บัตร เครดิตก็คือ ปัญหาว่าใครจะเป็นผู้รับภาระการ เสียภัยและค่าไต่จ่ายอัน เกิดจากการใช้บัตร เครดิตนั้น

นอกจากปัญหากฎหมาย เกี่ยวกับการใช้บัตร เครดิตแล้ว ปัญหาอันเกี่ยวกับบัตร เครดิต อีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต โดยพิจารณาในแง่ สถานประกอบธุรกิจที่ออกบัตรว่าการประกอบธุรกิจชนิดนี้มีกฎหมายควบคุมอย่างใดหรือไม่ ซึ่งจาก การวิเคราะห์ปรากฏว่า สถานประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหาได้อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราช บัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ และมีได้อยู่ในความควบคุมของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 หากแต่ในกรณีที่ผู้ออกบัตร เป็นธนาคาร พาณิชย์ก็จะอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แต่ในกรณีที่ มีการนำบัตร เครดิตไปใช้ยังต่างประเทศก็จะอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติควบคุม การแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 และอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยอีกด้วย

และ เนื่องจากการไม่มีกฎหมาย เฉพาะควบคุมบัตร เครดิต จึงทำให้สิทธิและหน้าที่ของ คู่สัญญาในระบบบัตร เครดิตต้องตกอยู่ใน เรื่องลักษณะสัญญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันขึ้นในระหว่างคู่สัญญา โดยเฉพาะปัญหาทางด้านภาวะ การเสี่ยงภัยและความรับผิดชอบในการใช้บัตร เครดิต ซึ่งส่วนใหญ่ข้อสัญญาจะกำหนดภาวะการเสี่ยงภัย และความรับผิดชอบดังกล่าวมักจะตกอยู่กับผู้ถือบัตร ดังนั้นจึงควรมีกฎหมาย เพื่อควบคุมผู้ออกบัตรและ ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือบัตรในการทำสัญญาบัตร เครดิต เพราะการใช้บัตร เครดิต เป็นการให้ สินเชื่อประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทบต่อผู้บริโภคโดยทั่วไป และการออกกฎหมาย เฉพาะ ย่อมทำให้สัญญาและวิธีปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบและการเสี่ยงภัย เป็นไปในแนวเดียวกัน อันทำให้ เกิดความ เป็นธรรมแก่ผู้ร่วมระบบบัตร เครดิต และจะส่งผลให้บัตร เครดิตมีการใช้อย่างแพร่หลาย อีกด้วย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Problems of Law Concerning Credit Card
Name   Miss Nittaya Chinwong
Thesis Advisor   Assistant Professor Pisate Satesatien
Department   Law
Academic year   1986

ABSTRACT

Credit cards are a means of payment provided by people engaged in credit cards business, known as "Issuers" to their members or customers called "Cardholders" who could use the credit card for deferring payment on things purchased or services used. Under this system, the Card Issuer first makes payment for goods purchased or services used an agreement is signed between a cardholder and the issuer. Therefore, the law governing credit cards rest with legal commitments of individual credit cases, and because a credit agreement involve three parties, its characteristics are greatly similar to those of a letter of credit.

There are several legal problems over the use of credit cards involving loss and theft of credit cards. In the latter case, unauthorized persons may possess the right to use the credit card, and generally, the cardholder is responsible under the agreement for lossess occurring prior to the date of reporting the loss of a card, and thereafter the issuer informs, the various shops accepting his credit card. The provisions of a credit card agreement requiring the cardholder to accept such risks, made the issuer always at an advantage over the customer, in case where a cardholder exercised his

right under the provisions of the Agreement to contest against a full or partial payment of an incorrectly charged bill. The crucial factor over credit cards is to determine the person who is to take the risks resulting from the use of the credit cards.

A part from the legal problems, the credit cards usage creates another problem concerning the legal control over credit card business premises are not controlled by the Securities and Credit Foncier Act, B.E. 2522, and are not governed by the Revolutionary Council Notification No. 58

But in the case of the issuer being a commercial bank, it is governed by the Commercial Banking Act, B.E. 2502, and international credit cards are governed by the Currency Exchange Act of B.E. 2485, and farther controlled by the Bank of Thailand.

Since there is not a special law to govern credit card agreements, the right and duty of the parties in the credit card system will be in contract law of Civil Law and it makes an advantage over the parties. Especially problem of risks and responsibility in using credit cards, the risks are carried mainly by the card holder. Under the circumstances, there should be a special law to govern credit card agreement between card issuer and card holder because of using credit card is a kind of credit which affects to the consumers and a promulgation of a special law would ensure fairness to all parties to an agreement, which in turn would help credit cards assume a greater role in business.

กิติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จขึ้นได้นั้น ผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ผู้มีพระคุณ 2 ท่านด้วยกัน ท่านแรก คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อชชัย สุขผลศิริ ซึ่งแนะนำผู้เขียนว่าควรทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาของบัตร เครดิตหลายประการ หากผู้เขียนได้ทำเป็นวิทยานิพนธ์แล้วจะ เกิดประโยชน์ในทางวิชาการและกับผู้ใช้ เกี่ยวข้องกับระบบบัตร เครดิตด้วย ท่านที่สอง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเศษ เสตเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียนที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ผู้เขียนได้ เข้าพบและซักถามปัญหา เกี่ยวกับบัตร เครดิตกับทั้งได้กรุณาให้เอกสารประกอบการศึกษาวิเคราะห์และให้คำแนะนำตลอดจนแสดงข้อคิดเห็นต่าง ๆ อัน เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน เป็นอันมาก จึงนับว่า เป็นพระคุณอันหาที่เปรียบมิได้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวโกลล คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ คุณยง ศรีนาม และคุณธนวัฒน์ เนติไธธี หัวหน้าส่วนบังคับคดี ฝ่ายกฎหมาย ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณชลิศ ชมะโชติ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร ธนาคารกสิกรไทย และคุณอุเทน จันทนยิ่งยง หัวหน้าส่วนบริการสาขาฝ่ายกิจการสาขา ธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลาให้ความรู้ในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับบัตร เครดิตอัน เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน

นิตยา ชินวงศ์

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทนำ	1
บทที่ 1 / ความหมายและลักษณะทั่วไปของบัตร เครดิต	3
1.1 ประวัติความเป็นมาของบัตร เครดิต	3
1.2 ลักษณะของบัตร เครดิต	10
1.3 ผู้เกี่ยวข้องในแผนงานบัตร เครดิต	13
1.4 การเกิดและเลิกสัญญาบัตร เครดิต	14
1.5 ข้อดีและข้อเสียของการใช้บัตร เครดิต	18
บทที่ 2 / ลักษณะทางกฎหมายของสัญญาบัตร เครดิต	21
2.1 ลักษณะของสัญญาบัตร เครดิตเปรียบเทียบกับ เลตเตอร์ออฟ เครดิต (Letter of Credit หรือ L/C)	21
2.2 ลักษณะสัญญาบัตร เครดิตเปรียบเทียบกับ เช็ค	30
2.3 สัญญาบัตร เครดิตเปรียบเทียบกับสัญญาลักษณะต่าง ๆ	32
(1) บัตร เครดิตที่มีผู้สัญญาสองฝ่าย (two-party plan)	32
(2) บัตร เครดิตที่มีผู้สัญญาสามฝ่าย (three-party plan)	33
1. ผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตร	33
- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร เป็นสัญญาตัวแทน ความมาตรา 797 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่	34

- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร เป็นการกู้ยืมเงิน ตามมาตรา 650 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่	36
- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร เป็นสัญญา บัญชีเดินสะพัดหรือไม่	37
- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร เป็นเรื่องของ การโอนสิทธิเรียกร้องหรือไม่	38
2. ผู้ออกบัตรกับร้านค้า	41
- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้า เป็นสัญญา ค้ำประกันหรือไม่	41
- สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้า เป็นสัญญา เพื่อ ประโยชน์บุคคลภายนอกหรือไม่	42
3. ผู้ถือบัตรกับร้านค้า	45
(3) คู่สัญญาสี่ฝ่าย (four-party plan)	46
2.4 สัญญาบัตรเครดิต เป็นสัญญาสำเร็จรูป	47
บทที่ 3 บัญชีกฎหมายในการใช้บัตรเครดิต	55
3.1 บัตรหาย ถูกขโมย	55
3.2 การปลอมบัตรเครดิต	69
3.3 สิทธิของผู้ถือบัตรที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ตามสัญญาซื้อขายกับร้านค้า เพื่อปฏิเสธการชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกับผู้ออกบัตร	72
3.4 ปัญหาการเรียกเก็บเงิน (Billing Error) และอัตรา ค่าธรรมเนียม (Service Charge)	76
บทที่ 4 มาตรการในการควบคุมและคุ้มครองบัตรเครดิต	85
4.1 การควบคุมการใช้บัตรเครดิต	85
(1) พ.ร.บ. ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522	86

	หน้า
(2) พ.ร.บ. วรรณาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505	88
(3) ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58	89
(4) พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485	91
4.2 วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิต	93
4.3 การเปิดเผยข้อมูลที่ยู้ออกบัตรควรบอกแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบ (Disclosure Information)	96
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	116
ประวัติผู้เขียน	194

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย